

Mezinárodní právněhistorická konference "Velké kodifikace - vznik, institucionální obsah a recepce"

Po třech předešlých konferenčních akcích, zaměřených vesměs na problematiku novějších a nejnovějších dějin státu a práva, zvolili pořadatelé - právnická fakulta UK a její katedra dějin státu a práva - pro další setkání odborníků z 10 zemí tematiku průřezového charakteru.

Ve dnech 5. - 8. září 1988 se v Lobkovickém paláci na Hradčanech a v Karolinu sešlo na sedmdesát účastníků zasedání převážně z právněhistorických pracovišť, ale též nemálo historiků - neprávnicků. Téma konference, uspořádané pod záštitou rektora UK a Městského výboru Jednoty českých právníků, vyvolalo velký zájem a inspirovalo zúčastněné k živé výměně poznatků o současném stavu poznání tohoto tématu.

V rámci úvodního plenárního zasedání, při němž pozdravil konferenční kolegium děkan právnické fakulty odezněly úvodní referáty doc. M. Doležala ("K dějinnému významu velkých kodifikací"), prof. K. Sójky-Zielinské z Varšavy (*Über den Begriff der modernen Kodifikationen*) a doc. J. Melzerové z Berlína ("Die Grossen Kodifikationen in der DDR"), které příznivě stimulovaly pracovní charakter jednání ve třech sekcích.

První sekce (Starověké kodifikace a feudální základy velkých kodifikací) úměrně rozdělila pozornost mezi materií antickou a středověkou. Široká škála přednesených příspěvků naznačila (a platí to samozřejmě i pro sekce další), jak různorodé spektrum reflexí konferenční téma vyvolává, což plyne z mnohostranného a zdaleka ne jednotného chápání výchozího pojmu samého. A tak vedle referátů široce zaměřených (G. Hamza, "Kodifikation in der griechisch - römischen Antike und ihr Fortleben im modernen Zeitalter"; W. Weber, "Zwischen Antike und Mittelalter: *leges barbarorum*") byly předneseny příspěvky volící náměty parciální povahy (M. Skřejpek, "Trestní právo v zákoníku XII. desek"; Z. Hledíková, "Kodifikační úloha synodálních statut v českém předhusitském prostředí"). Současně se ukázalo, že problematika kodifikací je úzce spjata i s dalšími právními jevy, od nichž ji lze oddělovat více méně jen uměle, zejména s unifikací právního řádu a recepcí římského práva (Š. Mertanová, "Proces unifikace a kodifikace městského práva na Slovensku"; V. Sotropa, "La réception du droit romain dans les codifications roumaines des XVIe-XIXe siècles").

V referátech, které odezněly v druhé sekci (Velké kodifikace buržoazní éry), byla pozornost soustředěna zejména na významné kodifikační podniky v Německu, Anglii a Rakousku (tam ještě i v pozdněabsolutistickém období), ke kterým dochází pod vlivem přirozenoprávní teorie, opřené o racionalistickou filozofii (např. A.H. Manchester, "History of Codification in England and Wales 1820-1900"; H. Hoffmeister, "Das ABGB-Teil einer österr. Justizrechtskodifikation").

Jednání v třetí sekci (Kodifikace socialismu) bylo zaměřeno jednak na sovětský meziválečný kodifikační proces (I. Isajev, "K chozjajstvenno-pravovoj problematike

sovetskoy kodifikacii 20-tych godov"; K.V. Malý, "Velká kodifikace v letech 1922-1926, jakožto výraz nového chápání sovětského práva v počátcích tzv. NEPu"), jednak na otázky spojené s právníčkou dvouletkou u nás (např. L. Vojáček, "Trestní zákon správní z r. 1950"; P. Mosný, "Zákon o rodině - první kodex právnické dvojročníce").

Vědeckou náplň jednání vhodně doplnil kulturní a společenský program (koncert ve Velké aule Karolina a návštěva zámku Konopiště).

Výsledky konference potvrdily, že výzkum kodifikačního uspořádání právního řádu zahrnuje prakticky celý dosavadní vývoj právní kultury, aniž by bylo lze jej přesněji ohraničit časově nebo věcně, nehledě na to, že v něm hraje nepominutelnou roli i aspekt ideový a politický. Shody bylo dosaženo potud, že kodifikace je vyjádřením různě motivované touhy zákonodárce po univerzalitě svého zákonodárného aktu, a sice po univerzalitě prostorové - vždyť význam mnohých kodexů přesáhl právní platností, o jiném dopadu ani nemluvě, hranici jednoho státu, univerzalitě věcné, manifestující se v touze zahrnout výlučně veškeré společenské vztahy určitého okruhu pod křídla své regulace a konečně univerzalitě časové, spočívající v tu více či méně skromně vyjádřeném přání po co nejdelší, ne-li věčné, právní platnosti, eventuálně další životnosti díla. Konkrétní variabilita tohoto společného jmenovatele je však nekonečná a jistě i do budoucna zaslouží vědecký zájem.

Příspěvky, které na konferenci odezněly nebo byly autory předány pořadatelům k publikaci, byly vydány ve sborníku edice Univerzity Karlovy.